

Gezinstalenbeleid

In meertalige gezinnen maken ouders keuzes over de taal (of talen) die ze met elkaar, met hun kinderen en andere familieleden spreken. Ze stippelen als het ware, net als sommige landen, scholen of werkplekken, een talenbeleid uit. Het gezinstalenbeleid kan net als het talenbeleid van een organisatie of land worden opgedeeld in drie aspecten die elkaar beïnvloeden: overtuigingen, praktijken en taalsturing.

Taalovertuigingen

Met overtuigingen worden de ideeën en houdingen van ouders (tegen)over taal, meertaligheid, taalgebruik en taalverwerving bedoeld. Deze overtuigingen steunen niet altijd op wetenschappelijke bevindingen.

Voorbeelden van taalovertuigingen zijn:

- "Ik vind het belangrijk dat mijn kind ook Roemeens kan, want dat is mijn moedertaal."
- "Ik vind Arabisch een mooie taal."
- Kinderen raken in de war als ze Frans en Nederlands door elkaar horen. (*)
- Kinderen kunnen geen twee talen tegelijk leren. Ze moeten eerst de ene taal beheersen voor ze een tweede taal kunnen leren. (*)
- In Vlaanderen moeten ouders Nederlands met hun kind spreken. (*)

De stellingen met (*) zijn niet correct.

Taalovertuigingen worden vaak gezien als drijvende krachten achter taalpraktijken en taalsturing.

Taalpraktijken

Taalpraktijken verwijzen naar het eigenlijke gebruik van een of meerdere talen of dialecten in de dagelijkse interacties. Niet alleen de talen die gesproken of gebruikt worden tijdens het voorlezen, maar ook de manier waarop ouders talen gebruiken, vallen onder taalpraktijken. De taalpraktijken, dikwijls het meest zichtbare onderdeel van een gezinstalenbeleid, beantwoorden dus de vragen: Welke talen worden door wie gesproken? Wanneer en waar? En op welke manier wordt dit taalgebruik ingevuld?

Taalpraktijken ontstaan niet altijd bewust, maar komen vaak op een natuurlijke manier tot stand. Ouders spreken met hun kinderen namelijk meestal

automatisch de taal waarin ze zich het beste kunnen uitdrukken of waarin ze zichzelf comfortabel voelen.

Taalsturing

Taalsturing, ten slotte, slaat op de bewuste en onbewuste inspanningen van ouders om taalpraktijken en -overtuigingen bij te sturen. Vaak is deze taalsturing een reactie op wat er binnen het gezin gebeurt. Wanneer een kind thuis bijvoorbeeld meer en meer Nederlands begint te spreken, kunnen ouders hun eigen taal(gebruik) aanpassen en zelf ook Nederlandse woorden gebruiken of ze kunnen hun kind vragen om zaken te herhalen in een andere taal.

Andere voorbeelden van taalsturing zijn:

- op zoek gaan naar informatie over meertalig opvoeden en taalontwikkeling (bv. een boek over meertalig opvoeden aan de partner geven)
- duidelijke afspraken over taalgebruik hanteren (bv. thuis spreken we enkel Spaans)
- overleggen met professionals in de kinderopvang (bv. over welke taal met het kind gesproken kan worden)
- de kinderen met de thuistaal in contact laten komen door naar het land van herkomst te reizen of familie te bezoeken

Waar komt een gezinstalenbeleid vandaan en hoe wordt het beïnvloed?

Niet alle ouders staan stil bij het talenbeleid binnen hun gezin, vaak is het gewoon hun talige realiteit. Voor veel ouders is het namelijk vanzelfsprekend dat ze een bepaalde taal spreken met hun kind, bijvoorbeeld omdat ze die taal het beste of liefste spreken of omdat ze geen andere talen kennen. Een gezinstalenbeleid steunt vooral op de talige mogelijkheden binnen het gezin (bv. welke talen spreken de ouders, grootouders en andere familieleden?), de verwachtingen en bezorgdheden van ouders en hun eigen ervaringen met taal en taalleren.

Dit beleid kan verder worden aangevuld door adviezen van familieleden, andere meertalige gezinnen en professionals (bv. in de kinderopvang, consultatiebureaus of de huisarts).

Verder is het belangrijk om te weten dat het talenbeleid van een gezin voortdurend mee **evolueert** met de dynamieken binnen het gezin, de leeftijd van de kinderen en de interactie met de omgeving. Vooral de invloed die kinderen op het (talig) gedrag van hun ouders (en bij uitbreiding het hele gezin) hebben, mag niet onderschat worden.

Ook de **inschattingen van ouders** wat betreft de taalontwikkeling van hun kind beïnvloeden het gezinstalenbeleid. Ouders kijken voortdurend naar de taalontwikkeling van hun kinderen. Dit gebeurt vaak onbewust. Op basis hiervan kunnen ze hun aanpak bijsturen. Zo kunnen ouders naast hun moedertaal ook Nederlandse woordjes gebruiken zodat hun kind alvast kan wennen aan de schooltaal. Omgekeerd kunnen ouders thuis terug vaker Farsi gebruiken wanneer ze het gevoel hebben dat hun kind deze taal niet of onvoldoende beheerst.

Daarnaast zijn er nog **tal van factoren** binnen en buiten het gezin die mee hun stempel op het gezinstalenbeleid en het taalgebruik van kinderen drukken: de buurt waarin het gezin leeft, de kinderopvang, andere gezinsleden en, naarmate het kind ouder wordt, het kind zelf, de school en leeftijdsgenootjes. Schoolgaande broers en zussen, bijvoorbeeld, zorgen er dikwijls voor dat het Nederlands, ook thuis, aan terrein wint. Grootouders of andere familieleden die de thuistaal spreken, daarentegen, kunnen een belangrijke rol spelen in het behoud van de thuistaal. En wanneer kinderen wat ouder zijn, wordt hun taalgebruik vooral beïnvloed door hun leeftijdsgenootjes.

Ondersteuning door professionals

Om advies op maat van het gezin te geven, dien je dus niet alleen rekening te houden met de wensen, doelstellingen en bekommernissen van de ouders maar ook met de verschillende factoren die het gezinstalenbeleid beïnvloeden. Door al deze invloeden en het dynamische karakter van het gezinstalenbeleid, is het soms moeilijk om een duidelijk zicht op het talenbeleid te krijgen. Toch is het belangrijk om het (huidige) gezinstalenbeleid niet uit het oog te verliezen in adviserende gesprekken met ouders. Het is trouwens mogelijk dat ouders eerst wat weigerachtig staan tegenover adviezen die sterk verschillen van wat ze doen of geloven. Probeer hier rekening mee te houden door met ouders in gesprek te gaan en te ontdekken waarom ze bepaalde zaken denken of doen.

Een consistent talenbeleid waarin ouders zich gesteund voelen, vergroot namelijk de kans op een meertalige ontwikkeling bij kinderen, terwijl een gebrek aan aandacht voor het gezinstalenbeleid tot het verlies van de thuistaal kan leiden. Ga dus met de ouders in gesprek en luister aandachtig naar wat zij vertellen, willen en vrezen. Op die manier kan je gericht advies geven en ingaan op de noden van het gezin.